

Rozdział 9

Rachunkowość finansowa

Jacek Gad, Joanna Stępień-Andrzejewska, Ewa Walińska

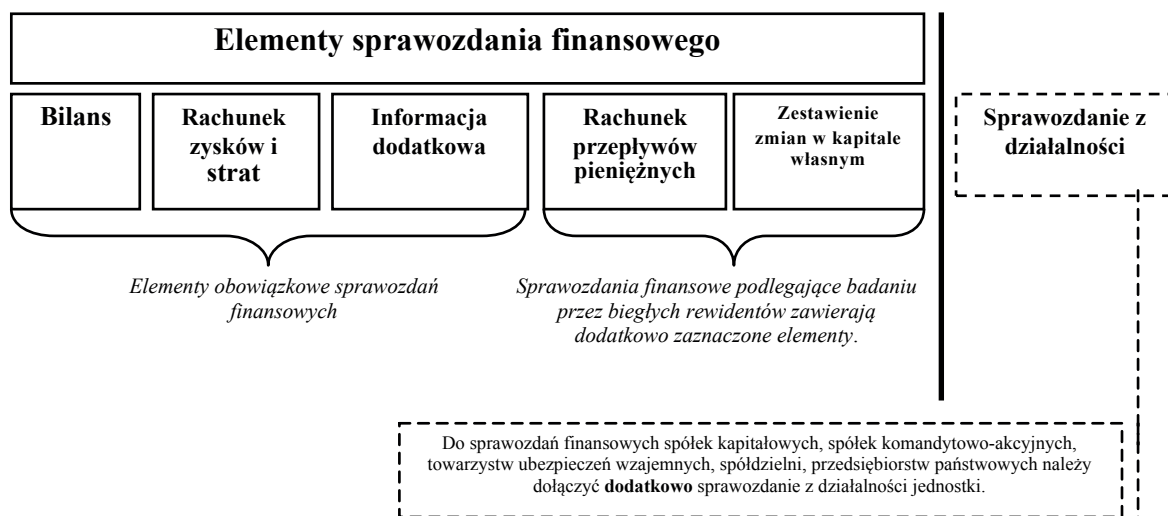
Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie podstawowych informacji na temat wybranych obszarów rachunkowości finansowej. Po jego lekturze Czytelnik będzie potrafił wskazać elementy sprawozdania finansowego oraz zależności między nimi, przykładowe pozycje sprawozdania z działalności, parametry wyceny bilansowej, zasady ustalania wyniku finansowego oraz zasady wyceny bilansowej.

Sprawozdanie finansowe – podstawowe informacje

Sprawozdanie finansowe stanowi „produkt” systemu informacyjnego rachunkowości, w którym prezentowane są informacje na temat sytuacji finansowej (majątek oraz źródła jego finansowania), dokonań (przychody, koszty, wynik finansowy) oraz zmian sytuacji finansowej (wypracowane w trakcie okresu sprawozdawczego przepływy pieniężne).

Każda jednostka, która prowadzi księgi rachunkowe zobowiązana jest do sporządzenia bilansu, rachunku zysków i strat oraz informacji dodatkowej. Jeżeli sprawozdania finansowe danej jednostki podlegają badaniu, musi ona dodatkowo sporządzić rachunek przepływów pieniężnych oraz zestawienie zmian w kapitale własnym. W przypadku określonych w regulacjach podmiotów oprócz sprawozdania finansowego zarządzający są zobowiązani sporządzić sprawozdanie z działalności¹ (por. rysunek 9.1).

¹ Sprawozdanie z działalności jednostki powinno obejmować istotne informacje o stanie majątkowym i sytuacji finansowej, w tym ocenę uzyskiwanych efektów oraz wskazanie czynników ryzyka i opis zagrożeń, a w szczególności informacje o zdarzeniach istotnie wpływających na działalność jednostki, przewidywanym rozwoju jednostki i ważniejszych osiągnięciach w dziedzinie badań i rozwoju, aktualnej i przewidywanej sytuacji finansowej, nabyciu udziałów (akcji) własnych, posiadanych przez jednostkę oddziałach (zakładach), stosowaniu zasad ładu korporacyjnego.



Rysunek 9.1. Elementy sprawozdania finansowego

Źródło: J. Gad, *Rachunkowość w procesie nadzoru w spółkach publicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2011, s. 142.

Bilans dostarcza informacji na temat aktywów oraz źródeł finansowania. **Rachunek zysków i strat** dostarcza informacji na temat poziomu przychodów i kosztów oraz obowiązkowych obciążeń wyniku finansowego. **Rachunek przepływów pieniężnych** wskazuje obszary, w których generowane są przepływy pieniężne – źródła wpływów oraz kierunki wydatków środków pieniężnych. W **zestawieniu zmian w kapitale własnym** przedstawione są elementy kształtujące poszczególne składniki kapitału własnego. **Informacja dodatkowa** zawiera informacje uszczegóławiające pozycje pozostałych elementów sprawozdania finansowego, a także inne informacje potrzebne do oceny przedsiębiorstwa. Częścią informacji dodatkowej jest **polityka rachunkowości** obejmująca zasady klasyfikacji i grupowania zdarzeń gospodarczych do odpowiednich pozycji sprawozdania finansowego zgodnie z ich charakterem, metody wyceny bilansowej aktywów i pasywów, metody ustalania wyniku finansowego oraz sposób prezentacji informacji w sprawozdaniu finansowym.

Zasady wykazywania informacji w sprawozdaniu finansowym

Sprawozdanie finansowe sporządza się w języku polskim oraz w walucie polskiej. Dane liczbowe można wykazywać w zaokrągleniu do tysięcy złotych, jeżeli nie zniekształca to obrazu jednostki przedstawionego w sprawozdaniu finansowym. Minimalna zawartość poszczególnych elementów sprawozdania finansowego wynika z załączników do ustawy o rachunkowości (uor). Informacje prezentowane w sprawozdaniu finansowym mogą podlegać uszczegółowieniu lub uproszczeniu, jeżeli wynika to z potrzeb lub specyfiki jednostki.

Można wyodrębnić trzy poziomy ujawnień prezentowanych w sprawozdaniach finansowych przygotowywanych odpowiednio przez mikrojednostki², małe jednostki³ oraz pozostałe jednostki. Najmniejszy zakres ujawnień dotyczy mikrojednostek. Małe jednostki mogą również sporządzać sprawozdanie finansowe w formie uproszczonej⁴. Pozostałe jednostki muszą sporządzać sprawozdania finansowe zgodnie z zakresem ustalonym w załączniku nr 1 do ustawy o rachunkowości.

W bilansie, rachunku zysków i strat, rachunku przepływów pieniężnych oraz zestawieniu zmian w kapitale własnym prezentowane są informacje dotyczące bieżącego oraz poprzedzającego go roku obrotowego. Zarządzający jednostką mogą dowolnie wybrać wariant, według którego prezentowane będą informacje w rachunku zysków i strat, tj. porównawczy lub kalkulacyjny⁵. W przypadku wariantu porównawczego w rachunku zysków i strat w działalności operacyjnej prezentowane są koszty rodzajowe, natomiast w przypadku wariantu kalkulacyjnego koszty zgrupowane według funkcji.

² Do mikrojednostek zalicza się:

- 1) spółki kapitałowe, spółki komandytowe, spółki komandytowo-akcyjne, osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie, które w poprzednim i bieżącym roku obrotowym nie przekroczyły dwóch z następujących trzech wielkości:
 - a) 1,5 mln PLN – w przypadku sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego,
 - b) 3 mln PLN – w przypadku przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy,
 - c) 10 osób – w przypadku średniorocznego zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty,
- 2) osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie, jeżeli przychody netto tych jednostek ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych wyniosły równowartość w walucie polskiej nie mniej niż 1,2 mln EUR i nie więcej niż 2 mln EUR za poprzedni rok obrotowy,
- 3) osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie, których przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych wyniosły równowartość w walucie polskiej mniej niż 1,2 mln EUR i zdecydowały się dobrowolnie na stosowanie zasad rachunkowości określonych przepisami ustawy o rachunkowości,
- 4) stowarzyszenia, związki zawodowe, izby gospodarcze, fundacje, jeżeli nie prowadzą działalności gospodarczej.

³ Małą jednostką jest jednostka, która w roku obrotowym, za który sporządza sprawozdanie finansowe oraz w roku poprzedzającym ten rok obrotowy nie osiągnęła dwóch z następujących trzech wielkości:

- 1) średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wyniosło nie więcej niż 50 osób,
- 2) suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego w walucie polskiej nie przekroczyła równowartości 2 mln EUR,
- 3) przychody netto ze sprzedaży produktów i towarów oraz operacji finansowych w walucie polskiej nie przekroczyły równowartości 4 mln EUR.

⁴ Wykazując informacje w zakresie ustalonym w załączniku nr 1 do ustawy o rachunkowości numerowane literami i cyframi rzymskimi.

⁵ Jeżeli zarządzający wybiorą wariant kalkulacyjny, to w informacji dodatkowej muszą dodatkowo ujawnić koszty według rodzaju.

Rachunek przyływów pieniężnych może być sporządzony metodą bezpośrednio lub pośrednią. W przypadku metody bezpośredniej we wszystkich rodzajach działalności (operacyjna, inwestycyjna, finansowa) prezentowane są wpływy i wydatki. Jeżeli rachunek przyływów pieniężnych sporządzony jest metodą pośrednią, to wówczas wpływy i wydatki prezentowane są w działalności inwestycyjnej i finansowej, natomiast w działalności operacyjnej prezentowany jest zysk netto oraz jego korekty (por. tabela 9.1).

Tabela 9.1. Rachunek przepływów pieniężnych

Metoda bezpośrednia	Metoda pośrednia
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I. Wpływy	I. Zysk / strata netto
II. Wydatki	II. Korekty
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I +/- II)	
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	
I. Wpływy	
II. Wydatki	
III. Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej (I – II)	
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	
I. Wpływy	
II. Wydatki	
III. Przepływy pieniężne z działalności finansowej (I– II)	
Przepływy pieniężne netto razem (A + B + C)	

Źródło: opracowanie własne.

Formalne aspekty związane ze sporządzaniem sprawozdania finansowego

Sprawozdanie finansowe sporządza się na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych oraz na inny dzień bilansowy. Księgi rachunkowe zamyka się:

- 1) na dzień kończący rok obrotowy,
- 2) na dzień zakończenia działalności jednostki, w tym również jej sprzedaży, zakończenia likwidacji lub postępowania upadłościowego, o ile nie nastąpiło jego umorzenie,
- 3) na dzień poprzedzający zmianę formy prawnej,
- 4) w jednostce przejmowanej na dzień połączenia związanego z przejściem jednostki przez inną jednostkę, to jest na dzień wpisu do rejestru tego połączenia,
- 5) na dzień poprzedzający dzień podziału lub połączenia jednostek, jeżeli w wyniku podziału lub połączenia powstaje nowa jednostka, to jest na dzień poprzedzający dzień wpisu do rejestru połączenia lub podziału,

- 6) na dzień poprzedzający dzień postawienia jednostki w stan likwidacji lub ogłoszenia upadłości,
- 7) na inny dzień bilansowy określony odrębnymi przepisami – nie później niż w ciągu trzech miesięcy od dnia zaistnienia tych zdarzeń⁶.

Sprawozdanie finansowe podpisuje – podając zarazem datę podpisu – osoba, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych oraz zarząd. Jeżeli zarząd jest wieloosobowy, to sprawozdanie podpisują wszyscy członkowie tego organu. Odмова złożenia podpisu wymaga pisemnego uzasadnienia.

Roczne sprawozdanie finansowe podlega zatwierdzaniu przez organ zatwierdzający, tj. walne zgromadzenie akcjonariuszy, walne zgromadzenie udziałowców, zgromadzenie spółdzielców itp. Sprawozdanie finansowe musi zostać zatwierdzone w terminie trzech miesięcy od jego sporządzenia (sześć miesięcy od zamknięcia ksiąg rachunkowych).

Członkowie zarządu oraz rady nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności były zgodne z przepisami ustawy o rachunkowości (lub z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej – MSSF).

Jeżeli po sporządzeniu rocznego sprawozdania finansowego, a przed jego zatwierdzeniem, jednostka otrzymała informacje o zdarzeniach, które mają istotny wpływ na to sprawozdanie finansowe, lub powodujących, że założenie kontynuowania działalności przez jednostkę nie jest uzasadnione, powinna ona odpowiednio zmienić sprawozdanie⁷.

Sprawozdanie finansowe – w przypadku jednostek wskazanych w ustawie o rachunkowości⁸ – podlega badaniu przez biegłego rewidenta.

⁶ Na przykład, jeśli zamknięcie ksiąg rachunkowych nastąpiło 31 grudnia 2013 r., to sprawozdanie finansowe należy sporządzić do 31 marca 2014 r.

⁷ Jeżeli zdarzenia, które nastąpiły po dniu bilansowym, nie powodują zmiany stanu istniejącego na dzień bilansowy, to odpowiednie wyjaśnienia zamieszcza się w informacji dodatkowej.

⁸ Badaniu podlegają roczne sprawozdania finansowe kontynuujących działalność: banków, zakładów ubezpieczeń oraz zakładów reasekuracji; spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych; jednostek działających na podstawie przepisów o obrocie papierami wartościowymi oraz przepisów o funduszach inwestycyjnych; jednostek działających na podstawie przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych; spółek akcyjnych, pozostałych jednostek, które w poprzedzającym roku obrotowym, za który sporządzono sprawozdania finansowe, spełniły co najmniej dwa z następujących warunków:

- a) średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wyniosło co najmniej 50 osób,
- b) suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego stanowiła równowartość w walucie polskiej co najmniej 2,5 mln EUR,
- c) przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych za rok obrotowy stanowiły równowartość w walucie polskiej co najmniej 5 mln EUR.

Kierownik jednostki jest zobowiązany do udostępnienia wspólnikom sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności – a jeżeli sprawozdanie finansowe podlega obowiązkowi badania również opinii wraz z raportem biegłego rewidenta – w terminie 15 dni przed zwyczajnym zgromadzeniem wspólników.

Kierownik jednostki składa we właściwym rejestrze sądowym roczne sprawozdanie finansowe, opinię biegłego rewidenta, jeżeli podlegało ono badaniu, odpis uchwały bądź postanowienia organu zatwierdzającego o zatwierdzeniu rocznego sprawozdania finansowego i podziale zysku lub pokryciu straty, a w przypadku wybranych jednostek także sprawozdanie z działalności, w ciągu 15 dni od dnia zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego.

W przypadku jednostek niepodlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego kierownik jednostki składa sprawozdanie finansowe, uchwałę o zatwierdzeniu sprawozdania i podziale zysku lub pokrycia straty, opinię biegłego rewidenta do ogłoszenia w „Monitorze Sądowym i Gospodarczym” w ciągu 15 dni od zatwierdzenia tego sprawozdania.

Klasyfikacja i ogólne zasady wyceny bilansowej aktywów i pasywów

Aktywa bilansu wykazywane są według zasady rosnącej płynności, zaś pasywa według zasady rosnącej wymagalności. Warunkiem ujęcia zasobów majątkowych i zobowiązań w księgach i zaprezentowania ich w bilansie jest spełnienie kryteriów wynikających z ich definicji – odpowiednio aktywów i zobowiązań.

Aktywa dzielą się na trwałe i obrotowe. Do aktywów trwałych zaliczamy⁹: wartości niematerialne i prawne, rzeczowe aktywa trwałe, należności długoterminowe, inwestycje długoterminowe oraz długoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Aktywa obrotowe jest to „część aktywów jednostki, która w przypadku: **aktywów rzeczowych** jest przeznaczona do zbycia lub zużycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub w ciągu normalnego cyklu operacyjnego, właściwego dla danej działalności, jeżeli trwa on dłużej niż 12 miesięcy, **aktywów finansowych** jest płatna i wymagalna lub przeznaczona do zbycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub od daty ich złożenia, wystawienia lub nabycia albo stanowi aktywa pieniężne, **należności krótkoterminowych** – obejmuje **ogół należności z tytułu dostaw i usług** oraz całość lub część należności z innych tytułów niezaliczonych do aktywów finansowych, a które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego, **rozliczeń międzyokresowych** – trwają nie dłużej niż 12 miesięcy od dnia bilansowego”¹⁰.

⁹ Por. art. 3 ust. 1 pkt 13 uor.

¹⁰ Art. 3 ust. 1 pkt 18 uor.

Zasady wyceny bilansowej aktywów zależą od rodzaju¹¹, okresu utrzymywania przez jednostkę oraz sposobu ich pozyskania. Wartością bilansową aktywów może być między innymi ich wartość nominalna, wartość godziwa (rynkowa), cena sprzedaży netto lub kwota wymaganej zapłaty. Skutki przeszacowania aktywów odnoszone są co do zasady na wynik finansowy, zaś w szczególnych przypadkach (aktywów finansowych i środków trwałych) – na kapitał własny.

Pasywa bilansu dzielą się na kapitały własne oraz zobowiązania i rezerwy na zobowiązania, w tym długoterminowe i krótkoterminowe. Zobowiązania dzielą się ponadto na finansowe i niefinansowe.

Wycena bilansowa zobowiązań zależy od rodzaju zobowiązań oraz terminu ich wymagalności. Wartością bilansową zobowiązań może być ich wartość nominalna, wartość godziwa lub kwota wymagająca zapłaty. Skutki przeszacowania zobowiązań są odnoszone co do zasady na wynik finansowy, zaś w szczególnych przypadkach zobowiązań finansowych – na kapitał własny.

Prezentacja i wycena aktywów trwałych

Wartości niematerialne i prawne są to nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, w przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki, a w szczególności: autorskie prawa majątkowe, licencje, koncesje; prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych, *know-how*¹². Wartości niematerialne i prawne są wykazywane w bilansie w podziale na:

- koszty zakończonych prac rozwojowych,
- dodatnią wartość firmy (*goodwill*),
- inne wartości niematerialne i prawne¹³,
- zaliczki na wartości niematerialne i prawne.

Rzeczowe aktywa trwałe

Środki trwałe są to „**rzeczowe aktywa trwałe** i zrównane z nimi, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdatne do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki”¹⁴. Z punktu widzenia ujęcia

¹¹ Wycena zarówno aktywów, jak i zobowiązań zależy od tego, czy są to pozycje finansowe czy niefinansowe.

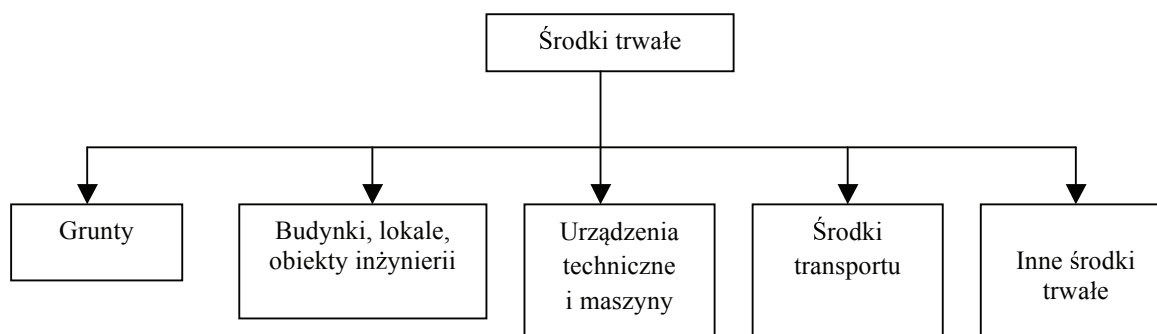
¹² Por. art. 3 ust. 1 pkt 14 uor.

¹³ Do innych wartości niematerialnych i prawnych zalicza się autorskie prawa majątkowe, koncesje, patenty, licencje, znaki towarowe, wzory zdobnicze, prawa do projektów wynalazków i *know-how*.

¹⁴ Art. 3 ust. 1 pkt 15 uor.

rzeczowych aktywów trwałych w bilansie są one dzielone na trzy podstawowe grupy¹⁵ (por. rysunek 9.2):

- środki trwałe,
- środki trwałe w budowie,
- zaliczki na środki trwałe w budowie¹⁶.



Rysunek 9.2. Środki trwałe

Źródło: opracowanie własne.

Do środków trwałych zalicza się również inwentarz żywy ujęty w pozycji „Inne środki trwałe”. Do pozycji „środki trwałe w budowie” zaliczane są przyszłe środki trwałe w okresie ich budowy, montażu i ulepszeń.

Wartości niematerialne i prawne oraz rzeczowe aktywa trwałe są prezentowane w bilansie w wartości netto, czyli wartości początkowej pomniejszonej o ich dotychczasowe umorzenie. Zmiana ich wartości jest kosztem okresu sprawozdawczego (amortyzacja). Suma amortyzacji od początku użytkowania środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych nazywana jest umorzeniem. W praktyce gospodarczej jednostki mają do wyboru różne modele i metody amortyzacji, co wpływa na poziom wyceny bilansowej i koszty okresu sprawozdawczego, czyli osiągnięty zysk lub poniesioną stratę.

Przykład. Zakupiono środek trwały (maszynę) o wartości 1000 PLN (bez VAT). Maszyna ta będzie wykorzystywana w podmiocie przez pięć lat. Porównaj kwotę amortyzacji i umorzenia, jeśli maszyna będzie amortyzowana metodą liniową, degresywną o współczynniku 2 oraz metodą sumy cyfr.

¹⁵ Pozycje wymienione na rysunku 9.2 nie mogą być zaliczone do środków trwałych, jeśli zostały nabyte w celu lokaty kapitału, czyli uzyskania korzyści ekonomicznych niewynikających z użytkowania ich w ramach prowadzonej działalności operacyjnej. W takiej sytuacji elementy te są zaliczane do inwestycji.

¹⁶ Są to środki pieniężne przekazywane dostawcom na poczet przyszłych dostaw środków trwałych.

Amortyzacja roczna	Amortyzacja liniowa	Amortyzacja degresywna ze współczynnikiem	Amortyzacja degresywna (sumy cyfr) SOYD
1	200	400	$5/15 \times 1000 = 333,30$
2	200	240 ($2 \times 20\% \times 600$)	$4/15 \times 1000 = 266,67$
3	200	144	$3/15 \times 1000 = 200$
4	200	86,40	$2/15 \times 1000 = 133,33$
5	200	129,60	$1/15 \times 1000 = 66,67$
Umorzenie na koniec roku			
1	200	400	333,30
2	400	640	600
3	600	784	800
4	800	870,40	933,33
5	1000	1000	1000

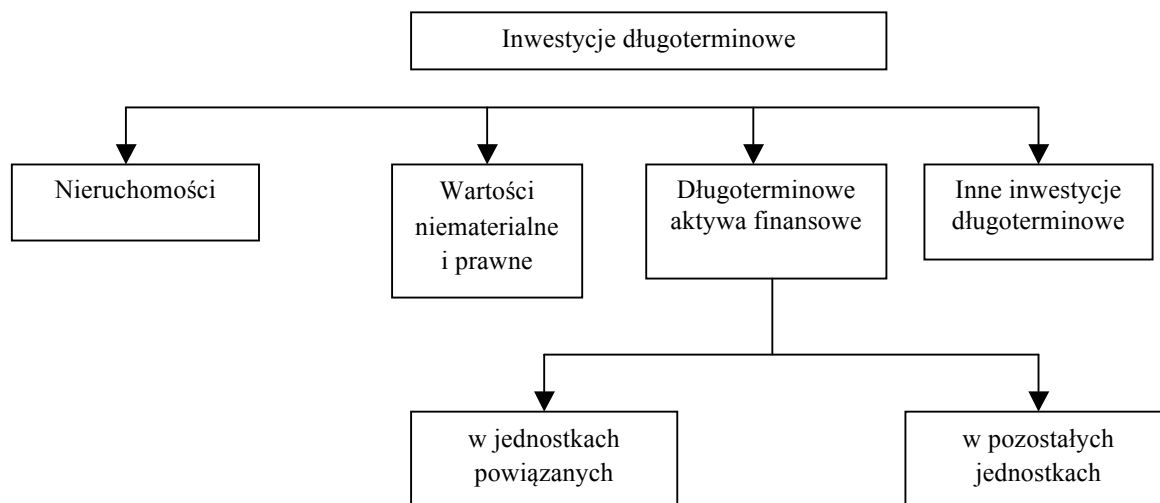
Należności długoterminowe

Kolejną pozycją aktywów trwałych są **należności długoterminowe**. Są one ujawniane w bilansie w podziale na należności od jednostek powiązanych i należności od pozostałych jednostek. Należności odzwierciedlają wartość roszczeń jednostki w stosunku do różnych dłużników z tytułu dostarczania dóbr, usług i podobnych zdarzeń. Do należności długoterminowych zaliczane są te należności, których termin wymaganej zapłaty jest dłuższy niż 12 miesięcy od dnia bilansowego¹⁷.

Inwestycje długoterminowe

Kolejną grupą aktywów trwałych są **inwestycje długoterminowe**. Podział inwestycji długoterminowych przedstawiony został na rysunku 9.3.

¹⁷ Wyjątek stanowią należności z tytułu dostaw i usług, które zawsze są ujmowane w pozycji należności krótkoterminowe.



Rysunek 9.3. Podział inwestycji długoterminowych według klasyfikacji bilansowej

Źródło: opracowanie własne.

Do **inwestycji** zaliczane są aktywa posiadane w celu osiągnięcia ekonomicznych korzyści wynikających z przyrostu wartości, przychodów w formie pożytków, również w formie transakcji handlowych¹⁸. Do inwestycji można zaliczyć aktywa, które nie są użytkowane przez jednostkę w działalności podstawowej. Nabyte w celu inwestycyjnym wartości niematerialne i prawne także powinny zostać ujęte w pozycji „Inwestycje”. Znak towarowy nabyty w celu handlowym to inwestycja, nabyty w celu produkcyjnym to wartości niematerialne i prawne.

Długoterminowe aktywa finansowe obejmują posiadane i kontrolowane przez jednostkę aktywa finansowe. W skład tej grupy będą wchodzić na przykład akcje, obligacje, bony skarbowe, udziały, udzielone pożyczki i pochodne instrumenty finansowe. W pozycji „**Inne inwestycje długoterminowe**” ujmowane są pozostałe zasoby zaliczane do inwestycji. Należą do nich dzieła sztuki, metale szlachetne, drogocenne kamienie, jeśli zostały nabyte z zamiarem zachowania ich na okres dłuższy niż 12 miesięcy, począwszy od dnia bilansowego.

Inwestycje są wyceniane na dzień bilansowy według wartości godziwej lub w cenie nabycia pomniejszonej o ewentualną utratę ich wartości. Oznacza to, że na dzień bilansowy w przypadku wyceny w wartości godziwej wartość inwestycji może wzrastać lub spadać, a w przypadku wyceny w cenie nabycia wartość inwestycji nie może być większa niż cena ich nabycia.

Przykład. W spółce Alfa dokonano zakupu obligacji Skarbu Państwa za kwotę 80 000 PLN. Data zakupu to 1 lipca 2014 r. Termin wykupu obligacji to 30 czerwca 2016 r. Kwota wykupu to 90 000 PLN (odsetki za pół roku 2500 PLN).

¹⁸ Por. art. 3 ust. 1 pkt 17 uor.

Wycena na dzień bilansowy**Wariant I – wycena w wartości historycznej pomniejszona o ewentualną utratę wartości**

Bilans na dzień 31 grudnia 2014 r. (w PLN)

Środki pieniężne 20 000	Kapitał własny podstawowy 250 000
Inwestycje długoterminowe 80 000	Zobowiązania 150 000
Pozostałe aktywa 300 000	
Razem aktywa 400 000	Razem pasywa 400 000

Wariant II – wycena w wartości godziwej

Bilans na dzień 31 grudnia 2014 r. (w PLN)

Środki pieniężne 20 000	Kapitał własny podstawowy 250 000
Inwestycje długoterminowe 82 500	Kapitał z aktualizacji wyceny 2500
Pozostałe aktywa 300 000	Zobowiązania 150 000
Razem aktywa 402 500	Razem pasywa 402 500

W obu wariantach rachunek zysków i strat nie ulega zmianie, ponieważ w przypadku inwestycji długoterminowych wzrost ich wartości ujmowany jest jako wzrost kapitału z aktualizacji wyceny.

Jeśli wartość inwestycji spada, to:

- 1) dla wyceny w wartości historycznej – spadek wartości powoduje ujęcie kosztów w rachunku zysków i strat w działalności finansowej lub pozostałej operacyjnej (w zależności od charakteru inwestycji – w aktywa finansowe lub niefinansowe);
- 2) dla wyceny w wartości godziwej – spadek wartości powoduje:
 - a) ujęcie kosztów w rachunku zysków i strat w działalności finansowej lub pozostałej operacyjnej;
 - b) w przypadku wzrostu kapitału z aktualizacji wyceny we wcześniejszych okresach sprawozdawczych obniżenie w pierwszej kolejności tego kapitału, a następnie ujęcie kosztu w rachunku zysków i strat w działalności pozostałej operacyjnej lub finansowej.

Prezentacja i wycena aktywów obrotowych

Zgodnie z definicją przedstawioną na początku rozdziału aktywa obrotowe są to aktywa, których przewidywany okres wykorzystywania jest krótszy niż rok lub też są one wykorzystywane w jednym cyklu produkcyjnym.

Aktywa obrotowe, podobnie jak aktywa trwałe, prezentowane są w bilansie zgodnie z zasadą rosnącej płynności, czyli w następującej kolejności:

- zapasy,
- należności krótkoterminowe,
- inwestycje krótkoterminowe,
- krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Do **zapasów** zalicza się:

- materiały,
- półprodukty i produkty w toku,
- produkty gotowe,
- towary,
- zaliczki na dostawy.

Produkty są ujmowane w bilansie według kosztu wytworzenia, na który składają się:

- koszty bezpośrednio związane z wytwarzanym produktem,
- **uzasadniona część**¹⁹ kosztów pośrednio związanych z wytwarzanym produktem.

Towary są to różnego rodzaju artykuły nabyte od innych jednostek z przeznaczeniem do odsprzedaży. Może to być zarówno sprzedaż hurtowa, jak i detaliczna. Towary ujmowane są w bilansie według:

- cen nabycia lub zakupu – w przypadku towarów krajowych,
- cen nabycia lub zakupu – powiększonych o obciążenie o charakterze publicznoprawnym (cło, podatek akcyzowy).

Ostatnim elementem zapasów są **zaliczki na dostawy**. Są one wykazywane w wartości nominalnej wpłaconych kontrahentowi zaliczek na poczet dostaw towarów, materiałów czy usług obcych.

Dla zapasów, których wartość w cenie sprzedaży netto na dzień bilansowy jest mniejsza niż wartość wynikająca z wyceny wstępnej, należy oszacować kwotę odpisu aktualizującego wartość. Kwota ta obniży wartość zapasów i spowoduje ujęcie pozostałego kosztu operacyjnego w rachunku zysków i strat bieżącego okresu sprawozdawczego.

Rozrachunki

W rachunkowości mianem rozrachunków określane są należności i zobowiązania. Zasady wyceny wstępnej należności i zobowiązań są podobne. Obie grupy są wprowadzane do systemu rachunkowości według wartości nominalnej. Wycena bilansowa należności odbywa się w kwocie wymaganej zapłaty, zaś zobowiązań

¹⁹ Uzasadniona część kosztów oznacza zmienne koszty produkcji oraz część stałych kosztów pośrednich, które odpowiadają wielkości kosztów przy **normalnym** wykorzystaniu zdolności produkcyjnych.

w kwocie wymagającej zapłaty. Oznacza to, że w przypadku braku spłaty należności bądź zobowiązań pozycje te mogą zostać wycenione w bilansie w wartości powiększonej o odsetki (ujmowane odpowiednio jako przychody lub koszty finansowe) lub pomniejszone o oszacowaną wartość odpisu aktualizującego (tylko w przypadku należności – ujmowane jako pozostałe koszty operacyjne). Należy pamiętać, że skutki wyceny należności i zobowiązań są przeciwstawne względem siebie. Naliczenie odsetek od należności spowoduje uznanie przychodów finansowych, zaś naliczenie odsetek od zobowiązań spowoduje uznanie kosztów finansowych.

Należności krótkoterminowe są definiowane jako całość należności z tytułu dostaw i usług oraz całość lub część należności z innych tytułów, niezaliczonych do aktywów finansowych, a które stają się wymagane w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego²⁰. W bilansie należności wykazywane są z podziałem na:

- należności od jednostek powiązanych,
- należności od pozostałych jednostek.

Należności wykazywane są w bilansie w wartości wymaganej zapłaty, to znaczy powiększone o naliczone odsetki, a pomniejszone o dokonane odpisy aktualizujące ich wartość.

Przykład. Bilans spółki X na dzień 10 czerwca 2014 r. przedstawia się następująco (w PLN):

Należności 10 000	Kapitał własny podstawowy 100 000 Zysk 2000
Pozostałe aktywa 100 000	Zobowiązania 8000
Razem aktywa 110 000	Razem pasywa 110 000

Do dnia 31 grudnia 2014 r. należności nie zostały spłacone, jednostka może w zależności od polityki rachunkowości podjąć następujące decyzje:

1) naliczyć odsetki za nieterminową spłatę 2000 PLN:

Fragment bilansu na dzień
31 grudnia 2014 r.

Należności 10 000 + 2000	
--------------------------	--

Fragment rachunku zysków i strat
za 2014 r.

Przychody finansowe +2000

2) oszacować kwotę, której nie można odzyskać 1000 PLN:

Fragment bilansu na dzień
31 grudnia 2014 r.

Należności 10 000 – 1000	
--------------------------	--

Fragment rachunku zysków i strat
za 2014 r.

Pozostałe koszty operacyjne 1000

²⁰ Por. art. 3 ust. 1 pkt 18 lit. e uor.

3) pozostawić należności bez zmian:

Fragment bilansu na dzień
31 grudnia 2014 r.

Należności 10 000	
-------------------	--

Fragment rachunku zysków i strat
za 2014 r.

Brak wpływu na rachunek zysków i strat
--

Inwestycje krótkoterminowe

Do inwestycji krótkoterminowych w aktywa finansowe zaliczane są:

- udzielone pożyczki,
- środki pieniężne,
- instrumenty finansowe innych podmiotów, takie jak akcje, obligacje, udziały, opcje na aktywa własne, instrumenty pochodne.

W pozycji „**Inne inwestycje krótkoterminowe**” wykazuje się pozostałe zasoby, takie jak metale szlachetne, dzieła sztuki, drogie kamienie, jeśli zostały nabyte w celu odsprzedaży w okresie krótszym niż 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Inwestycje krótkoterminowe prezentowane są w bilansie według zasad wyceny obowiązujących dla grupy, do której zostały zaliczone²¹. Inwestycje krótkoterminowe mogą być ujawnione w bilansie według następujących parametrów wyceny:

- wartości nominalnej,
- ceny rynkowej,
- niższej z ceny rynkowej i ceny nabycia,
- kwoty wymaganej zapłaty,
- wartości godziwej,
- wiarygodnie ustalonej wartości godziwej pomniejszonej o koszty transakcji, jeżeli ich wartość jest znacząca.

Przykład. W spółce Alfa dokonano zakupu obligacji Skarbu Państwa za kwotę 80 000 PLN. Data zakupu to 1 lipca 2014 r. Termin wykupu obligacji to 30 czerwca 2015 r. Kwota wykupu to 90 000 PLN (odsetki za pół roku 2500 PLN).

²¹ Szczegółowe informacje dotyczące zasad klasyfikacji inwestycji finansowych przedstawione są w rozporządzeniu Ministra Finansów z 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania metod wyceny i zakresu ujawniania sposobu prezentacji instrumentów finansowych.

Wycena na dzień bilansowy

Wariant I – wycena w wartości historycznej niższej z ceny nabycia i wartości godziwej

Bilans na dzień 31 grudnia 2014 r. (w PLN)

Środki pieniężne 20 000	Kapitał własny podstawowy 250 000
Inwestycje krótkoterminowe 80 000	Zobowiązania 150 000
Pozostałe aktywa 300 000	
Razem aktywa 400 000	Razem pasywa 400 000

Wariant II – wycena w wartości godziwej

Bilans na dzień 31 grudnia 2014 r. (w PLN)

Środki pieniężne 20 000	Kapitał własny podstawowy 250 000
Inwestycje krótkoterminowe 82 500	Zysk 2500
Pozostałe aktywa 300 000	Zobowiązania 150 000
Razem aktywa 402 500	Razem pasywa 402 500

W przypadku wyceny bilansowej inwestycji krótkoterminowych zmiana ich wartości wpływa na koszty lub przychody danego okresu sprawozdawczego i jest wykazywana jako element rachunku zysków i strat.

Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe

Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe (RMK) obejmują tę część kosztów, która dopiero w przyszłości będzie pomniejszać wynik finansowy, a przejściowo jest aktywowana (ujęta w aktywach bilansu). W przypadku krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych czas ich aktywowania jest nie dłuższy niż 12 miesięcy od dnia bilansowego.

W aktywach bilansu wykazywane są rozliczenia międzyokresowe kosztów czynne, czyli takie, które występują w sytuacji, kiedy najpierw ma miejsce wydatek środków pieniężnych, a w następnych okresach wydatek ten ujmowany jest jako koszt i włączany do rachunku zysków i strat.

Do rozliczeń międzyokresowych zalicza się koszty opłacane z góry, takie jak czynsz dzierżawny, ubezpieczenie, podatki od nieruchomości, ubezpieczenia komunikacyjne, różne opłaty za wieczyste użytkowanie gruntu, koszty stałych cyklicznych przeglądów serwisowych środków trwałych, odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych.

Zasadę funkcjonowania rozliczeń międzyokresowych kosztów przedstawiono na poniższym przykładzie.

Przykład. Jednostka gospodarcza w grudniu roku 0X–1 opłaciła roczne ubezpieczenie za okres 1 stycznia – 31 grudnia 0X r. w wysokości 1200 PLN. Jaki wpływ będzie miało to zdarzenie na sprawozdania finansowe w miesiącach od grudnia roku 0X–1 do lutego roku 0X?

Bilans na dzień 1 grudnia 0X–1 r. (w PLN)

Aktywa	Pasywa
Środki pieniężne 5000	Kapitał własny 5000
Razem aktywa 5000	Razem pasywa 5000

Rozwiązanie

1. W grudniu roku 0X–1 miał miejsce wydatek 1200 PLN. Zgodnie z zasadą współmierności kosztów i przychodów wydatek ten nie stanowi kosztu grudnia, stąd:

Bilans na dzień 31 grudnia 0X–1 r. (w PLN)

Aktywa	Pasywa
Środki pieniężne 3800	Kapitał własny 5000
RMK 1200	
Razem aktywa 5000	Razem pasywa 5000

2. Ubezpieczenie komunikacyjne jest w różnych częściach kosztem miesiący od stycznia do grudnia roku 0X. Wobec tego miesięczny koszt ubezpieczenia wynosi:

$$1200 \text{ PLN} / 12 = 100 \text{ PLN.}$$

Rachunek zysków i strat 1–31 stycznia 0X r. (w PLN)

Przychody 0
Koszty 100
Strata –100

Bilans na dzień 31 stycznia 0X r. (w PLN)

Aktywa	Pasywa
Środki pieniężne 3800	Kapitał własny 5000
RMK 1100	Strata –100
Razem aktywa 4900	Razem pasywa 4900

Rachunek zysków i strat 1–28 lutego 0X r. (w PLN)

Przychody 0
Koszty 100
Strata –100

Bilans na dzień 28 lutego 0X r. (w PLN)

Aktywa	Pasywa
Środki pieniężne 3800	Kapitał własny 5000
RMK 1000	Strata (styczeń + luty) –200
Razem aktywa 4800	Razem pasywa 4800

Prezentacja i wycena kapitałów własnych

Kapitał własny ujmuje się w księgach rachunkowych jednostki i wykazuje w bilansie z podziałem na rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki²².

Kapitał własny to część pasywów, która stanowi własne, niewymagające spłaty źródło finansowania aktywów, wypracowane przez jednostkę w postaci zysku lub wniesione przez właścicieli. Wypracowany zysk może zwiększyć kapitał własny lub może zostać przeznaczony do podziału, czyli przeznaczony na dywidendę. Kapitał (fundusz) własny prezentowany jest w bilansie w podziale na następujące grupy²³:

- kapitał (fundusz) podstawowy,
- należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)²⁴,
- udziały (akcje) własne (wielkość ujemna)²⁵,
- kapitał (fundusz) zapasowy,
- kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny,
- pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe,
- zysk (strata) z lat ubiegłych,
- zysk (strata) netto,
- odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)²⁶.

²² Por. art. 36 ust. 1 uor.

²³ Składniki kapitału własnego według stanu prawnego na 1 lipca 2015 r.

²⁴ Należne wpłaty na kapitał podstawowy są to zadeklarowane, lecz niewniesione wkłady kapitałowe na poczet kapitału.

²⁵ Możliwość nabycia akcji (udziałów) własnych przez spółki prawa handlowego jest bardzo ograniczona. Jeśli jednak spółki spełnią warunki określone w kodeksie spółek handlowych, mogą nabyć własne akcje lub udziały. Jeśli akcje nie zostały zbyte w określonych terminach, muszą zostać umorzone. Nabyte akcje własne powinny być zbyte w następujących terminach: akcje nabyte, które mogą być zaoferowane pracownikom lub osobom, które były zatrudnione w jednostce w okresie co najmniej trzech lat – najpóźniej z upływem roku od dnia ich nabycia przez spółkę; akcje nabyte, niespełniające poprzedniego warunku – w terminie roku od dnia ich nabycia; pozostała część akcji własnych spółki, która przekracza 10% kapitału zakładowego spółki, w terminie dwóch lat od dnia ich nabycia.

²⁶ W pozycji „Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego” wykazywane są zaliczki pobrane przez właścicieli spółek komandytowych, partnerskich, jawnych i cywilnych. Spółki kapitałowe nie będą wypełniać tej pozycji, zaliczki wypłacone na poczet dywidendy za rok bieżący prezentowane są jak należności od akcjonariuszy.

Postać **kapitału podstawowego** zależy od formy prawnej jednostki. Kapitał ten wykazywany jest w wartości nominalnej, w wysokości określonej w umowie lub statucie i wpisanej w rejestrze sądowym. Kapitał podstawowy może być podwyższony poprzez między innymi:

- przeznaczenie na ten cel kapitału zapasowego lub rezerwowego;
- objęcie udziałów w podwyższonym kapitale (spółka z o.o.);
- emisję nowych akcji (spółka akcyjna);
- przeznaczenie zysku po opodatkowaniu podatkiem dochodowym (spółki prawa handlowego).

Obniżenie kapitału podstawowego może nastąpić między innymi w następujących przypadkach:

- pokrycia straty bilansowej;
- umorzenia lub obniżenia liczby lub wartości udziałów (akcji) z zachowaniem zasad zawartych w kodeksie spółek handlowych, umowie lub statusie spółki, lub innych regulacjach obowiązujących jednostkę.

Kapitał (fundusz) zapasowy

Kapitał (fundusz) zapasowy zależy od formy prawnej i przyjętych przez jednostkę zasad funkcjonowania²⁷. W spółkach cywilnych i osobowych prawa handlowego nie ma obowiązku tworzenia tego funduszu. Wielkość kapitału zapasowego może ulec zwiększeniu między innymi z następujących tytułów:

- z podziału zysku,
- z dopłat (na podstawie statutu spółki),
- *agio*²⁸,
- z przeniesienia z kapitału z aktualizacji wyceny.

Wartość kapitału zapasowego może być zmniejszona między innymi w następujących przypadkach:

- pokrycia straty bilansowej,
- powiększenia kapitału zakładowego,
- zwrotu dopłat wspólników,
- umorzenia udziałów z czystego zysku,
- umorzenia akcji własnych.

Kapitał z aktualizacji wyceny

W kapitale z aktualizacji wyceny ujmuje się tworzony obligatoryjnie fundusz z aktualizacji środków trwałych oraz tworzony na podstawie przepisów ustawy

²⁷ Jednostki gospodarcze mogą przyjąć konkretne rozwiązania w statucie lub umowie spółki.

²⁸ *Agio* występuje wtedy, gdy akcje obejmowane są po cenie wyższej niż wartość nominalna, *agio* zwiększa kapitał zapasowy wartością pozostającą po pokryciu kosztów emisji akcji.

o rachunkowości²⁹ kapitał z aktualizacji wyceny w przypadku przeszacowania inwestycji długoterminowych wycenianych w cenach rynkowych. Kapitał z aktualizacji wyceny nie podlega podziałowi.

Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe

Kapitały rezerwowe dzielone są na dwie grupy:

- kapitał tworzony obligatoryjnie, na przykład w wysokości nabytych akcji własnych,
- kapitał tworzony nieobligatoryjnie, który może być przeznaczony między innymi na pokrycie strat.

Zysk (strata) z lat ubiegłych

Zysk (stratę) z lat ubiegłych wykazuje się jako:

- nierozliczony zysk z lat ubiegłych – wartość dodatnia,
- nierozliczoną stratę z lat ubiegłych – wartość ujemna.

Wartość ta powinna wynikać z zatwierdzonych sprawozdań finansowych. W pozycji tej może być również wykazana korekta błędu popełnionego w latach poprzednich oraz zmiany polityki rachunkowości.

Zysk (strata) netto

W tej pozycji ujmowany jest osiągnięty zysk (lub poniesiona strata) w kwotach wykazanych w rachunku zysków lub strat.

Prezentacja i wycena zobowiązań oraz rezerw

Zobowiązania dzielą się na długoterminowe i krótkoterminowe. Do zobowiązań długoterminowych zalicza się zobowiązania, których termin zapłaty jest dłuższy niż 12 miesięcy od dnia bilansowego. Wyjątek stanowią zobowiązania z tytułu dostaw i usług, które w całości wchodzą w skład zobowiązań krótkoterminowych. Zobowiązania krótkoterminowe obejmują ogół zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz całość lub część pozostałych zobowiązań, które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Zobowiązania krótkoterminowe dzielone są na trzy podstawowe grupy:

- zobowiązania wobec jednostek powiązanych,
- zobowiązania wobec pozostałych jednostek,
- fundusze specjalne.

²⁹ Zob. art. 35 ust. 4 uor.

Wycena bilansowa zobowiązań odbywa się w kwocie wymagającej zapłaty. Oznacza to, że w przypadku braku spłaty zobowiązań pozycje te mogą zostać wycenione w bilansie w wartości powiększonej o odsetki (koszty finansowe).

Fundusze specjalne wykazywane są w bilansie według ich wartości nominalnej. Fundusze specjalne są to zobowiązania, których realizacja związana jest ze ściśle określonymi celami, takimi jak cele wynikające z tworzonych przez jednostkę funduszy:

- zakładowego funduszu świadczeń socjalnych,
- zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych,
- funduszu załogi.

Rezerwy są to zobowiązania, których termin wymagalności lub kwota nie są pewne³⁰. Jednostka powinna tworzyć rezerwy na:

- pewne lub w dużym stopniu prawdopodobne przyszłe zobowiązania,
- przyszłe zobowiązania spowodowane restrukturyzacją.

Rezerwy dzielone są na długoterminowe i krótkoterminowe. Tworzone są one na przyszłe zobowiązania, na przykład z tytułu poręczeń, gwarancji, operacji kredytowych, skutków toczącego się postępowania sądowego, restrukturyzacji. Szczególną rezerwą jest rezerwa na świadczenia emerytalne, czyli rezerwa na przyszłe zobowiązania pracodawcy, wynikające z pozostawania pracowników w stosunku pracy, a w szczególności z tytułu odpraw emerytalnych, odpraw rentowych, nagród jubileuszowych, premii, niewykorzystanych urlopów wypoczynkowych. Rezerwy są wyceniane w wiarygodnie oszacowanej kwocie.

Rozliczenia międzyokresowe

W pasywach bilansu wykazywane są rozliczenia międzyokresowe kosztów bierne oraz międzyokresowe rozliczenia przychodów. Rozliczenia międzyokresowe wykazywane są w bilansie w podziale na dwie grupy:

- ujemna wartość firmy oraz
- inne rozliczenia międzyokresowe.

Ujemna wartość firmy, która jest przeciwieństwem dodatniej wartości firmy, może powstać w wyniku nabycia jednostki (lub zorganizowanej jej części) lub połączenia spółek rozliczanego metodą nabycia. Ujemna wartość firmy to różnica pomiędzy niższą ceną przejęcia (nabycia jednostki lub zorganizowanej jej części) a wartością godziwą przejętych aktywów netto, uznanych na dzień przejęcia (połączenia, nabycia). Ujemna wartość firmy wykazywana jest w bilansie w wartości księgowej pomniejszonej o odpisy umorzeniowe dokonywane w ciężar wyniku finansowego.

Inne rozliczenia międzyokresowe to rozliczenia międzyokresowe kosztów bierne oraz rozliczenia przychodów w czasie. Przedstawiane są one w bilansie

³⁰ Por. art. 3 ust. 1 pkt 21 uor.

w podziale na krótkoterminowe i długoterminowe. Do rozliczeń międzyokresowych kosztów zalicza się między innymi przyszłe przewidywane wydatki na naprawy gwarancyjne i rękojmię na sprzedane produkty długotrwałego użytku.

Międzyokresowe rozliczenia przychodów obejmują przychody przyszłych okresów, dokonywane w celu doliczenia tych przychodów do wyniku okresu, którego dotyczą. Do przychodów przyszłych okresów zalicza się otrzymane zaliczki na poczet przyszłych dostaw (przedpłaty), przyjęte nieodpłatnie środki trwałe lub inne aktywa podlegające amortyzacji, w tym również otrzymane dotacje na ich sfinansowanie. Ich wyceny dokonuje się w wartości nominalnej (na przykład przedpłaty) lub wartości rynkowej (godziwej) otrzymanych nieodpłatnie aktywów. Wartość ta jest uznawana jako przychód w rachunku zysków i strat w przyszłych okresach: jednorazowo (w przypadku przedpłat) lub proporcjonalnie w okresie amortyzacji otrzymanych nieodpłatnie aktywów.

Kluczowe pojęcia użyte w rozdziale: sprawozdanie finansowe, bilans, rachunek zysków i strat, rachunek przepływów pieniężnych, wykazywanie informacji w sprawozdaniu finansowym, formalne aspekty związane ze sprawozdaniem finansowym, wycena bilansowa, wycena wstępna, aktywa trwałe, aktywa obrotowe, zobowiązania, kapitał własny, ustawa o rachunkowości.

Pytania kontrolne

1. Wymień składniki sprawozdania finansowego, które muszą sporządzać wszystkie jednostki prowadzące księgi rachunkowe.
2. Wskaż dwie metody sporządzania rachunku przepływów pieniężnych.
3. Wskaż warianty rachunku zysków i strat.
4. Który organ w spółce kapitałowej jest odpowiedzialny za sprawozdanie finansowe?
5. Wskaż dwa przykłady zdarzeń związanych z koniecznością zamknięcia ksiąg rachunkowych.
6. Wymień elementy sprawozdania finansowego.
7. Przedstaw zasady wykazywania informacji w sprawozdaniu finansowym.
8. Omów budowę rachunku przepływów pieniężnych.
9. Podaj cztery formalne aspekty związane ze sprawozdaniem finansowym.
10. Na wybranym przykładzie podaj różnice między wyceną wstępną i wyceną bilansową.

11. Omów różnice w wycenie bilansowej dla inwestycji długoterminowych i krótkoterminowych.
12. Co może spowodować obniżenie kapitału własnego?

Literatura uzupełniająca

Zagadnienie	Pozycja literaturowa	Strony
Sprawozdanie finansowe – podstawowe informacje	E. Walińska (red.), <i>Meritum rachunkowości. Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa</i> , Wolters Kluwer, Warszawa 2013	1107–1256
Zasady wykazywania informacji w sprawozdaniu finansowym	E. Walińska (red.), <i>Meritum rachunkowości. Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa</i> , Wolters Kluwer, Warszawa 2013	1107–1256
Formalne aspekty związane ze sporządzaniem sprawozdań finansowych	E. Walińska (red.), <i>Meritum rachunkowości. Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa</i> , Wolters Kluwer, Warszawa 2013	1107–1280
Podstawowe zasady wyceny bilansowej	E. Walińska (red.), <i>Zasady wyceny bilansowej i ustalenia wyniku zgodnie ze znowelizowaną ustawą o rachunkowości</i> , Centrum Controllingu i Analiz Ekonomicznych, Łódź 2002	131–270
	Ustawa z 15 września 2000 r. – <i>Kodeks spółek handlowych</i> , Dz. U. 2000, nr 94, poz. 1037 (z późn. zm.)	
	Ustawa z 29 września 1994 r o rachunkowości, Dz. U. 1994, nr 121, poz. 591 (z późn. zm.)	